

Вих. №27 від 01.09.2025

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію

МІНІНА МИКИТИ ОЛЕКСАНДРОВИЧА

на тему: «ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ
СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ»

поданої до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 053 «Психологія»

Актуальність теми дисертації, її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

У сучасних умовах повномасштабної війни, соціально-економічної нестабільності, глобальних кризових викликів і швидкоплинних змін суспільних процесів проблема збереження та відновлення психічного здоров'я молоді набуває виняткової актуальності. Саме студентська молодь як найбільш вразлива й водночас перспективна соціально-вікова група перебуває у фазі активного становлення особистості, пошуку ідентичності, визначення ціннісних орієнтирів та професійної самореалізації. Цей період супроводжується високим рівнем психологічних навантажень, зумовлених не лише індивідуально-віковими завданнями розвитку, а й об'єктивними соціальними чинниками – воєнними подіями, втратою стабільності, невизначеністю майбутнього.

У таких умовах розвиток резильєнтності – здатності особистості відновлювати ресурсний стан після стресових впливів, проявляти гнучкість в адаптації до мінливих обставин та зберігати ефективність діяльності у складних життєвих ситуаціях – виступає не лише індивідуальною якістю, а й важливим фактором психологічної безпеки та соціальної стабільності. Формування резильєнтності студентів має стратегічне значення для забезпечення їхньої професійної та особистісної самореалізації, підвищення рівня стресостійкості та збереження психічного здоров'я, що у свою чергу визначає потенціал розвитку суспільства загалом.

Дисертаційна робота Микити Олександровича пов'язана з пріоритетними науковими напрямами діяльності кафедри психології Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук МАУП. Зокрема, вона розвиває й доповнює такі комплексні дослідження, як «Соціально-психологічний супровід збереження психічного здоров'я особистості в умовах трансформації суспільства» та «Трансформаційні процеси розвитку та становлення особистості у кризових ситуаціях». Це підтверджує інтегрованість дисертації у загальний науково-дослідний контекст, її відповідність сучасним потребам як теоретичної, так і прикладної психології, а також її внесок у розвиток стратегічно важливих для України досліджень у сфері психічного здоров'я.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність

Дисертаційне дослідження ґрунтується на чітко окресленій методологічній основі, що поєднує системний і компетентнісний підходи та передбачає інтеграцію теоретичного аналізу з багаторівневим емпіричним вивченням проблеми. Автором залучено репрезентативну вибірку студентської молоді у кількості 250 осіб, що дало змогу отримати статистично обґрунтовані й узагальнені результати. Емпірична частина роботи охоплює три етапи, які послідовно відображають динаміку змін та дозволяють оцінити ефективність запропонованої психокорекційної програми.

Застосування валідних і стандартизованих психодіагностичних методик (CD-RISC, PSS-10, SCL-90-R, CISS та ін.) у поєднанні з коректними статистичними процедурами (t-критерій Стюдента, коефіцієнт кореляції Пірсона, розрахунок ефекту Cohen's d) забезпечило високу надійність результатів. Висновки дисертації є логічно узгодженими з поставленими завданнями та підтверджені кількісними даними, що засвідчує наукову обґрунтованість отриманих положень і практичну значущість рекомендацій.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у комплексному та багатогранному підході до вивчення феномену резильєнтності студентської молоді. Уперше в українській психологічній науці розроблено й емпірично перевірено цілісну програму розвитку резильєнтності студентів, що включає комплекс психокорекційних заходів, спрямованих на формування вмінь емоційної саморегуляції, зниження рівня тривожності, розвиток позитивного мислення та активізацію соціальної підтримки. Важливою складовою новизни є створення авторської моделі резильєнтності як інтегративної багаторівневої системи, що охоплює когнітивні, емоційно-регуляторні, поведінкові, соціальні та фізіологічні компоненти й дозволяє розглядати цей феномен у його цілісності. У роботі визначено й обґрунтовано ключові психологічні чинники, що впливають на розвиток резильєнтності студентів, серед яких соціальна підтримка, копінг-стратегії, рівень тривожності та особливості емоційної регуляції. Отримані результати підтверджують, що саме поєднання цих факторів визначає рівень адаптивності та здатність студентської молоді до ефективного подолання кризових ситуацій.

Достовірність висновків дисертації забезпечена їх багаторазовою перевіркою, застосуванням сучасних статистичних методів аналізу даних, а також апробацією запропонованої програми у закладах вищої освіти. Практичне підтвердження ефективності програми та валідність теоретичної моделі надають дослідженню вагомого прикладного значення. Основні положення та результати були представлені на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях, опубліковані у 11 наукових працях, зокрема у фахових виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах **Scopus**. Це свідчить про належний рівень апробації роботи, її визнання у вітчизняному й міжнародному науковому середовищі та підтверджує її внесок у розвиток сучасної психологічної науки.

Практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження

Практичне значення дисертаційної роботи полягає у створенні та всебічній перевірці психокорекційної програми, спрямованої на розвиток резильєнтності студентської молоді. Запропонована програма не лише має наукове підґрунтя, а й продемонструвала високу ефективність у реальних умовах освітнього процесу. Її зміст може успішно застосовуватися у діяльності психологічних служб закладів вищої освіти, у центрах психологічної підтримки та допомоги, а також у рамках тренінгових курсів і програм особистісного розвитку для студентської молоді. Особливу увагу в програмі приділено формуванню базових навичок емоційної саморегуляції, зниженню рівня тривожності, розвитку позитивного мислення та зміцненню соціальної підтримки, що комплексно сприяє підвищенню психологічної стійкості та адаптаційного потенціалу здобувачів освіти у кризових ситуаціях.

Важливим результатом дослідження є також підготовка конкретних методичних рекомендацій для викладачів, кураторів академічних груп та практичних психологів щодо створення та підтримки такого освітнього середовища, яке сприяє розвитку резильєнтності. Одержані дані можуть бути використані як у процесі підготовки майбутніх психологів, так і в системі підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників.

Значущим аспектом є вже здійснене впровадження результатів дисертації у діяльність окремих освітніх закладів, що підтверджує практико-орієнтований характер роботи та її користь для освітньої сфери. Крім того, матеріали дослідження створюють підґрунтя для подальших наукових пошуків у напрямі психологічного супроводу студентської молоді, а також для розроблення нових психопрофілактичних та корекційних програм, спрямованих на збереження та зміцнення психічного здоров'я у контексті сучасних соціальних викликів.

Оцінка ідентичності анотації та основних положень дисертації

Анотація дисертаційної роботи повністю кореспондує її змісту та коректно відображає всі ключові структурні компоненти дослідження. У ній чітко та послідовно сформульовано мету і завдання, висвітлено методологічні засади та використані методи емпіричного дослідження, подано характеристику вибірки, окреслено основні результати та сформульовані висновки. Важливо, що анотація подана у стислому, але змістовному вигляді, що дозволяє відразу зрозуміти сутність наукового доробку та його значущість. Основні положення, винесені на захист, узгоджуються із висновками та адекватно відображають науковий внесок здобувача, що підтверджує високий рівень відповідності між анотацією та повним текстом дисертації. Це свідчить про академічну доброчесність, структурованість і завершеність наукової роботи.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційне дослідження повністю відповідає вимогам, які ставляться до кваліфікаційних наукових праць на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Робота відзначається чіткою логікою побудови та науковою

цілісністю: від постановки проблеми і всебічного аналізу теоретичних джерел – до обґрунтування методології, представлення емпіричних результатів та формулювання висновків і практичних рекомендацій.

Достатній обсяг роботи (272 сторінки) забезпечив можливість комплексно розкрити дослідницьку проблему. Оформлення відповідає чинним академічним стандартам. Теоретичний і практичний рівень виконання дослідження є високим: автор спирався на сучасні методологічні підходи, застосував валідні та надійні психодіагностичні методики, використав коректні статистичні процедури для аналізу даних.

Важливо наголосити, що в дисертації чітко простежується особистий науковий внесок здобувача у розвиток теми. Це підтверджується створенням авторської моделі резильєнтності студентської молоді, розробленням і апробацією психокорекційної програми, що показала ефективність у реальних освітніх умовах. Новизна одержаних результатів, їх практична цінність та належний рівень апробації у науковому середовищі свідчать про відповідність роботи усім формальним і змістовим вимогам, визначеним нормативними документами Міністерства освіти і науки України.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи результати дослідження, проведеного М.О. Мініним, та підкреслюючи їхню беззаперечну наукову новизну й значну практичну цінність, водночас необхідно відзначити окремі дискусійні моменти та недоліки, які не знижують загальної якості роботи, але потребують уваги в контексті подальших наукових розвідок і практичного застосування.

1. Попри високий рівень теоретичного опрацювання проблеми, у дисертації недостатньо розкрито культурно-специфічні чинники формування резильєнтності, що могло б надати дослідженню більшої прикладної цінності в українському соціокультурному контексті.

2. Дисертація побудована на системному підході, проте її методологічний блок міг би бути підсилений міждисциплінарними аспектами — зокрема, інтеграцією даних нейропсихології та психофізіології, що надало б дослідженню більшої глибини та ширшого наукового підґрунтя.

3. Хоча ефективність запропонованої психокорекційної програми доведена, її довготривала результативність залишається відкритим питанням і потребує перевірки у форматі лонгітюдних досліджень.

4. Практична значущість програми розвитку резильєнтності є беззаперечною, однак у роботі недостатньо висвітлено можливості її адаптації до дистанційних та змішаних форм навчання, що набуває особливої актуальності в умовах воєнного часу та цифровізації освітнього процесу.

Загальний висновок та оцінка дисертації

Дисертація Микити Олександровича *«Особливості розвитку резильєнтності студентської молоді»* є завершеним, самостійним і ґрунтовним науковим дослідженням, що вирізняється високим рівнем теоретичного аналізу, комплексністю науково-методологічного підходу та широкою емпіричною базою. Робота має беззаперечну наукову новизну, яка полягає у створенні

авторської моделі резильєнтності студентської молоді, а також у розробці, впровадженні та апробації ефективної психокорекційної програми її розвитку. Практична значущість дисертаційного дослідження підтверджується можливістю використання його результатів у діяльності психологічних служб закладів вищої освіти, центрах психологічної допомоги, а також у рамках освітніх та просвітницьких програм психологічного супроводу молоді.

Дисертаційна робота Микити Олександровича відповідає вимогам *Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)*, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами), а також *Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії*, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 167 (зі змінами). З огляду на актуальність теми, наукову новизну, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів, їх апробацію та практичну цінність, вважаю, що автор заслуговує на присудження наукового ступеня **доктора філософії зі спеціальності 053 «Психологія»**.

Офіційний опонент:

Декан факультету психології

Зігмунд Фройд Університет Україна

кандидат психологічних наук, доцент

Гелена ЛАЗОС

